
Prikazi i osvrti

Mariološki simpozij u Splitu

U Splitu je u dvorani Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu u petak 31. svibnja i u subotu 1. lipnja 2002. održan dvodnevni nacionalni znanstveni mariološki skup. Organizirao ga je Hrvatski mariološki institut (HMI) Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu zajedno s Katoličkim bogoslovnim fakultetom Sveučilišta u Splitu, i to pod pokroviteljstvom Splitsko-makarske nadbiskupije i Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja sa sjedištem u Splitu te supokroviteljstvom Splitsko-dalmatinske županije. Tako su se hrvatski mariolozi nakon 26 godina ponovno vratili u iste prostorije. U Splitu je, naime, u sklopu Hrvatske marijanske godine, kad smo slavili 1000. obljetnicu solinske Gospe od Otoka, 9. i 10. rujna 1976. održan i Prvi hrvatski mariološki kongres. To je ujedno bio i prvi istup HMI-a u hrvatsku javnost dvije godine nakon njegova utemeljenja (1974.).

Hrvatski stručnjaci s područja bogoslovlja, povijesti, književnosti, likovne i glazbene umjetnosti zaustavili su se ovaj put na proučavanju razdoblja obnove Crkve po završetku Tridentskog sabora (1563.), i to upravo na propovijedima toga vremena do sredine 19. stoljeća. Tema simpozija bila je *Lik Bl. Djevice Marije u propovijedima hrvatskih katoličkih obnovitelja*. To nemirno razdoblje, naime, u mnogočemu slični na trenutačnu hrvatsku situaciju. Zbog toga je prireditelj skupa htio zaviriti u prošlost da bi u njoj pronašao materijale koji bi i danas nadahnuli hrvatske katolike da ne izgube nadu uslijed nevolja na koje nailaze u ovom povijesnom razdoblju, nego da hrabro izdrže i odvažno kroče zajedno s Najvjernijom Odvjetnicom u bolju budućnost. Nepobitna je, naime, činjenica da hrvatski narod svoju opstojnost duguje upravo vjeri u Krista i osobitoj ljubavi prema Bl. Djevici Mariji.

Da bi nazočni bolje shvatili pojedina predavanja, povijesni okvir i štovanje Bl. Djevice Marije u obrađivanom razdoblju ukratko je ocrtalo uvodno predavanje dr. don Eduarda Peričića.

Govoreći o "Postilli" Antuna Vramca, kojega su neki povjesničari hrvatske književnosti proglasili protestantskim piscem, a neki ga i danas takvim drže, dr. Alojz Jembrih istaknuo je, kako iz samog predgovora toga djela proizlazi, da Vramec nema ništa s protestantizmom, nego je prvi hrvatski poslijetridentski pastoralni teolog i pionir hrvatske katoličke obnove, koji je Božju riječ za nedjelje i blagdane nastojao približiti običnome puku. Bogorodicu u propovijedima za Gospine blagdane u djelu "Cvit svetih" fra Franje Glavinića (+1562.), ocrtale su riječi dr. fra Emanuela Hoška. Marijanske propovijedi dubrovačkog isusovca Bernarda Zuzorića (+1762.) u knjizi "Besjede duhovne" osvijetlio je dr. Antun Pavešković. Akademik Josip Bratulić osvrnuo se na Bogorodičin lik u "Zercalu marijanskom" isusovca Jurja Habledića (+1678.), bogatu građom za marijanske propovijedi. Propovjedničko umijeće zagrebačkog kanonika Mihaela Šimunića (+1699.) u zbirci propovijedi "Služba Marijalska" analizirala je dr. Hrvojka Mihanović-Salopek. O marijanskim propovijedima u knjizi "Hrana duhovna ovčic keršćanskeh" franjevca kapucina Štefana Zagrepca (+1742.) govorio je biskup dr. Vlado Košić.

Propovijedi fra Stipana Margitića (+1714.) u djelu "Fala od sveti" obradio je dr. fra Luka Markešić. Vrstan propovjednik fra Jeronim Filipović (+1765.) svoje propovijedi "Pripovidanje nauka kršćanskoga" objavio je u svoje vrijeme u tri sveska. Neke su ipak ostale u rukopisu. Sadržaj rukopisnih prikazao je prof. fra Gabrijel Jurišić. Nadb. Josip Stadler (+1918.) procijenio je Filipovićeve propovijedi prikladnima i za doba dok je on sjedio na vrhbosanskoj nadbiskupskoj stolici, pa ih je dao ponovno tiskati. No, njima je nadodao neke materijale. Njih je obradio dr. Mato Zovkić.

Lik Marijin u propovijedima fra Josipa Banovca (+1771.) za župnike glagoljaše koji ne znaju latinskoga i ne osjećaju se učenijima, osvijetlio je fra Petar Lubina. Dr. Marijan Biškop govorio je o propovijedima dubrovačkih dominikanaca Arkandela Kalića (+1816.) i Augustina Đurđevića (+1874.). Dr. fra Bruno Pezo obradio je 6 marijanskih korizmenih rukopisnih propovijedi fra Jeronima Glumčevića (+1839.), vrlo zanimljivih jer obrađuju blaženstva.

Među obrađenim temama bilo je i "propovijedi" kistom i bojom umjesto riječima. Kao polazište za raspravu o jednoj takvoj propovijedi poznatom etnologu dr. Vitomiru Belaju poslužila je, uz dijapozitive, Gospina slika u haljini oslikanoj žitnim klasjem koja se čuva u galeriji u Varaždinu. Prof. Marija Mirković vezala se uz

Belajevo predavanje i, uz dijapozitive, izložila ikonološko tumačenje fresaka u crkvama Gospe Snježne u Kutini i Belcu, biserima hrvatskog baroka.

Nakon pojedinih odsjeka rada upriličavane su i diskusije. U njima se čulo kako bi bilo dobro da se napokon počnu u javnost malo-pomalo iznositi i imena propovjednika s određenim njihovim djelima. Poticaj za takvu zamisao došao je od nekoliko prikazanih propovjednika koji su pisali kajkavskim narječjem. Prenoseći duhovno bogatstvo na narod Božji, propovjednici su ujedno prenosili i hrvatsko kulturno blago. Njihove propovijedi tako nisu samo duhovno nego i kulturno dobro hrvatskoga naroda. Stoga bi te pisce s njihovim djelima trebalo početi predstavljati najprije u sjemeništima, zatim u bogoslovijama, a onda i dalje.

Simpozij je otvorio predsjednik HMI-a biskup dr. Vlado Košić, nakon čega su se nazočnima pozdravom i prigodnom riječi obratili nadbiskup dr. Marin Barišić, provincijal mr. fra Žarko Maretić, dekan KBF-a Sveučilišta u Splitu dr. don Slavko Kovačić i akademik Josip Bratulić.

Rad je simpozija prvog dana završio misnim slavljem u svetištu Gospe od Zdravlja koje je predvodio nadbiskup M. Barišić. Po završetku misnog slavlja fra Gabrijel Jurišić predstavio je novu knjigu "Marija i Presveto Trojstvo", zbornik radova Hrvatske sekcije HMI na međunarodnomu mariološko-marijanskom kongresu u Rimu 2000. Bila je to više reklama negoli predstavljanje u pravom smislu riječi i svečani trenutak u kojemu je biskup V. Košić novi zbornik uručio nadbiskupu Marinu, provincijalovu zamjeniku fra Željku Toliću, dekanu don S. Kovačiću i vikaru samostana Gospe od Zdravlja fra Anti Vugdeliji.

Nakon predavanja 1. lipnja predavači su posjetili ostatke starog Solina u kojima se krije grob sv. Dujma, a zatim svetište Gospe od Otoka, gdje je simpozij i završio svečanom misom koju je predvodio biskup V. Košić. Solinski župnik Vinko Sanader sudionike simpozija upoznao je s prasuvištem i njegovim znamenitostima te im uručio prigodni dar.

Petar Lubina